

УДК 347.626.6

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.1.68>

СПІЛЬНА СУМІСНА ВЛАСНІСТЬ ПОДРУЖЖЯ В МЕХАНІЗМІ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ РЕЧОВИХ ПРАВ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Тимошенко О.А.,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри права
ПВНЗ «Європейський університет»
ORCID: 0000-0003-0006-1949

Тимошенко О.А. Спільна сумісна власність подружжя в механізмі державної реєстрації речових прав в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення.

Стаття присвячена комплексному аналізу законодавчих і доктринальних засад спільної сумісної власності подружжя крізь призму її коректного відображення у системі державної реєстрації речових прав. У роботі послідовно обґрунтовується, що сімейно-майновий режим подружжя має відображатися не як факультативна примітка в одному титульному записі, а як повноцінний двосуб'єктний запис щодо обох із подружжя без визначення часток. Методологічну основу становлять догматичний аналіз положень Цивільного та Сімейного кодексів України, порівняння підходів доктрини (зокрема позиції щодо ознак спільності та умов її виникнення), узагальнення судової практики Верховного Суду, а також елементи оцінки регуляторного впливу на учасників цивільного обороту. Показано, що презумпція спільності майна, набутого у шлюбі, поєднується з чітко окресленими винятками (особисте майно, придбання за особисті кошти, доходи від особистого майна тощо) і водночас не нівелюється формальним записом права власності на одного з подружжя. Наголошено на концептуальній різниці між формальним фактом шлюбу та реальним функціонуванням сім'ї як єдиного господарства, що має значення для кваліфікації конкретних активів і для побудови прозорої моделі реєстраційного відображення. Обґрунтовано, що чинна практика одноособового титулу з позначенням сімейного режиму породжує ефект «невидимого» співвласника (коли в реєстрі зазначено одного власника, а сімейний режим створює додаткового співвласника), підвищує інформаційну асиметрію для банків і добросовісних набувачів, ускладнює перевірку повноважень на розпорядження та збільшує процесуальні ризики. Запропоновано модель нормативного удосконалення, яка включає: імператив двосуб'єктного запису під час первинної реєстрації і при переході права; синхронізацію з реєстром актів цивільного стану для автоматичного приєднання другого з подружжя у випадках набуття спільного майна; механізм електронної згоди другого з подружжя на розпорядження із належною автентифікацією та журналом подій; стандартизоване маркування винятків (особисте майно, набуття за особисті кошти) у структурі запису; перехідні положення для «доведення» існуючих записів; навчальні та методичні матеріали для реєстраторів і нотаріусів. Наукова новизна полягає у формулюванні цілісної моделі відображення сімейно-майнової презумпції в публічному реєстрі як інструменту підвищення публічної достовірності та передбачуваності обороту, а практичне значення – у зниженні транзакційних витрат та кількості спорів, уніфікації нотаріальної та реєстраційної практики, посиленні захисту прав подружжя й добросовісних контрагентів. Запропонований підхід забезпечує узгодженість між фактичним сімейним статусом і публічним відображенням речових прав, що є необхідною передумовою для сталого функціонування ринку нерухомості та фінансових послуг.

Ключові слова: сімейні правовідносини, спільна сумісна власність подружжя, державна реєстрація речових прав, двосуб'єктний запис, презумпція спільності, особисте майно, згода другого з подружжя, публічна достовірність реєстру, нотаріальна практика.

Tymoshenko O.A. Marital joint property of spouses in the mechanism of state registration of property rights in Ukraine: current status and prospects for improvement.

The article offers a comprehensive analysis of the legislative and doctrinal foundations of joint spousal property (joint ownership without predetermined shares) through the lens of its accurate reflection in the state registration of proprietary rights. It argues that the marital property regime should not appear in the register merely as a discretionary note within a single-title entry, but rather as a full two-holder entry that names both spouses as co-owners without allocation of shares. The methodological basis combines doctrinal analysis of the Civil Code and the Family Code of Ukraine, engagement with scholarly positions on the indicia and conditions of jointness, a synthesis of the case law of the Supreme Court, and elements of regulatory impact assessment on market participants. The paper shows that the presumption of jointness for assets acquired during marriage coexists with clearly delineated exceptions (personal property, acquisitions with personal funds, income from personal assets, etc.) and is not displaced by a formal registry record in the name of a single spouse. It emphasizes the conceptual difference between the formal fact of marriage and the factual functioning of the family as a single household – an aspect that matters both for classifying specific assets and for designing a transparent registration model. The article demonstrates that the current practice of a sole title with a marital-status note produces the “invisible co-owner” effect, heightens information asymmetries for lenders and bona fide acquirers, complicates verification of powers of disposition, and increases procedural risk. In response, it proposes a normative upgrade that includes: a mandatory two-holder entry at initial registration and on transfers; synchronization with the civil status register to automatically add the second spouse where joint property is acquired; an electronic consent mechanism for dispositions by one spouse with secure authentication and event logging; standardized tagging of exceptions (personal property, acquisitions with personal funds) within the record structure; transitional rules to “cure” legacy entries; and training and guidance for registrars and notaries. The novelty lies in articulating an integrated model that embeds the marital property presumption in the public register as a tool for enhancing publicity and market predictability. The practical value is seen in lower transaction costs and fewer disputes, the unification of notarial and registration practice, and stronger protection for spouses and bona fide counterparties. Overall, the proposed approach aligns factual family status with the public depiction of property rights – an essential precondition for the stable functioning of real-estate and financial markets.

Key words: family relations, joint spousal property, state registration of proprietary rights, two-holder registry entry, presumption of jointness, personal property, spousal consent, register publicity, notarial practice.

Постановка проблеми. Шлюб як юридичний факт змінює правовий статус жінки та чоловіка, утворюючи сім'ю як особливу соціально-правову спільність, у межах якої виникають і розвиваються специфічні особисті немайнові зв'язки, що безпосередньо впливають на сферу майнових відносин. Відтак сімейний статус детермінує обсяг і межі здійснення суб'єктивних прав та виконання обов'язків подружжям у цивільному обороті, зумовлюючи особливості правового режиму належного їм майна. Майнові правовідносини між подружжям у системі вітчизняного права охоплюють дві пов'язані площини: речову та зобов'язальну. Речова площина включає право власності на майно кожного з подружжя та на спільне майно, а також правомочності володіння, користування й розпорядження відповідними речами. Зобов'язальна площина охоплює, зокрема, взаємне утримання (аліментні зобов'язання) та договірні конструкції між подружжям, у тому числі умови шлюбного договору щодо режиму майна. Центральне місце тут посідає спеціальний правовий режим майна подружжя – спільна сумісна власність на майно, набуте у шлюбі, яка передбачає рівність часток до їх визначення та особливий порядок учинення правочинів щодо такого майна. Презумпція спільності може бути спростована встановленими законом засобами (наприклад, у разі особистого майна одного з подружжя чи відповідних умов шлюбного договору). У сучасних умовах ключового значення набуває належне відтворення цього режиму в системі державної реєстрації речових прав. Невідповідність між фактичним сімейним майновим статусом і даними реєстру породжує правову невизначеність, посилює ризики для добросовісних учасників обороту та ускладнює судовий захист. Саме тому потребує наукового обґрунтування й нормативного закріплення модель обов'язкового внесення до реєстру відомостей про обох із подружжя як співвласників спільної сумісної власності, що і становитиме предмет подальшого дослідження.

Стан опрацювання проблематики. Проблематика спільної сумісної власності подружжя була предметом наукової розробки таких вітчизняних вчених як: М. Біленко, Р. Ляшенко, О. Олійника, А. Пашинський, З. Ромовська, Д. Фолошня, С. Фурса та ін. Але проблематика практичної реалізації права спільної сумісної власності його реєстрації у відповідних реєстраційних базах містить низку проблемних нюансів, для аналізу та обґрунтування яких важливо посилити наукові дослідження, підняти невирішені в правовому плані питання та запропонувати відповідні шляхи посилення їх правового забезпечення і практики реалізації.

Метою дослідження є критичний аналіз стану правового забезпечення спільної сумісної власності в Україні, практики реєстрації прав спільної сумісної власності, а також обґрунтування шляхів удосконалення реєстраційних механізмів забезпечення прав спільної сумісної власності.

Виклад основного матеріалу. Насамперед важливо акцентувати увагу на положеннях юридичної доктрини, які стосуються правового режиму спільної сумісної власності та інструментів реєстрації прав на неї, які функціонують в Україні. Для характеристики правового режиму майна подружжя у доктрині наведемо позицію О.С. Олійника, який його визначає як системний порядок правового впорядкування відносин щодо належного подружжю майна, меж та обсягу їхніх прав і обов'язків у сфері володіння, користування та розпорядження цим майном [1, с. 3]. Такий режим постає як комплекс правових засобів – дозволів, заборон, приписів, обмежень і санкцій – що у своїй взаємодії слугують впорядкуванню відповідних суспільних відносин та забезпеченню законних інтересів їхніх учасників; у межах кожного конкретного режиму застосовується властива йому комбінація зазначених інструментів.

Як слушно зауважує М.С. Біленко, режим майна подружжя, який діє в Україні, за своїми визначальними ознаками належить до режиму спільності набутого у шлюбі майна. Це означає дію презумпції спільності щодо майна, набутого під час шлюбу, рівність правомочностей кожного з подружжя до моменту визначення часток, а також спеціальний порядок учинення правочинів стосовно такого майна, зокрема необхідність згоди другого з подружжя у передбачених законом випадках. Нормативне регулювання відповідних відносин здійснюється передусім Сімейним кодексом України, а у неврегульованих ним питаннях – із субсидіарним застосуванням норм цивільного законодавства [2, с. 65].

У сучасній доктрині сімейного права режим майна подружжя описується через три базові моделі, кожна з яких по-своєму розподіляє ризики та визначає обсяг правомочностей сторін і третіх осіб у цивільному обороті. Для ілюстрації підходу звернімося до позиції науковця А.П. Пашинського. Так, режим обмеженої спільності ґрунтується на презумпції, що все набуте під час шлюбу є спільною сумісною власністю подружжя; до моменту визначення часток вони вважаються рівними, а здійснення розпорядження таким майном потребує дотримання спеціального порядку (зокрема отримання згоди другого з подружжя у випадках, установлених законом). За поділу майна ця презумпція трансформується у практичне правило рівного розподілу з можливістю корекції судом з огляду на істотні обставини, що забезпечує передбачуваність і стабільність майнового обороту. Режим відкладеної спільності вибудовує іншу логіку: майно, набуте кожним із подружжя під час шлюбу, до моменту розірвання шлюбу вважається його особистою власністю; кожен самостійно ним управляє, за окремими передбаченими законом винятками. Втім саме у момент припинення шлюбу виникає «відкладена» спільність: сукупність нажитого майна об'єднується для поділу між сторонами за спеціальними правилами, які спрямовані на відновлення балансу інтересів після припинення сімейних відносин. Режим роздільності, своєю чергою, виходить із того, що перебування у шлюбі саме по собі не спричиняє майнових наслідків: усе набуте під час шлюбу майно залишається роздільною власністю кожного з подружжя, і сторони, за поодинокими винятками, вільно розпоряджаються своїми активами; втім при розірванні шлюбу суд, як правило, врегулює фінансові питання, часто через механізми компенсації, надаючи значну дискрецію для досягнення справедливого результату. Для української правової системи визначальним є режим обмеженої спільності: діє презумпція спільності майна, набутого під час шлюбу, рівність правомочностей кожного з подружжя до визначення часток та спеціальні вимоги щодо згоди на відчуження спільного майна. Саме така вихідна конструкція вимагає узгодження фактичного сімейного статусу з даними публічного реєстру речових прав, а саме: фіксація лише одного титульного власника з приміткою про сімейний режим створює ефект «невидимого» співвласника, підвищує інформаційні асиметрії, ускладнює перевірку повноважень на розпорядження та породжує зайві спори про добросовісність контрагентів. Обов'язковий двосуб'єктний запис – вне-

сення до реєстру відомостей про обох із подружжя як співвласників спільної сумісної власності – є системним засобом зменшення правової невизначеності, посилення публічної достовірності реєстру, зниження транзакційних витрат для банків і нотаріусів та забезпечення належного судового захисту. Такий підхід водночас дозволяє чітко відобразити обтяження (іпотеки, арешти), механізми згоди на правочини і винятки, встановлені шлюбним договором або законом, тим самим вирівнюючи баланс інтересів подружжя та третіх осіб і підвищуючи передбачуваність цивільного обороту [3, с. 13-14].

Переходячи від доктринального аналізу до вивчення особливостей законодавчого забезпечення спільної сумісної власності подружжя в Україні, слід виходити з того, що інститут спільної сумісної власності врегульовано як різновид права власності. Відповідно до частини 1 статті 316 Цивільного кодексу України право власності – це право особи на річ (майно), яке вона здійснює згідно із законом за власною волею й незалежно від волі інших осіб [4]. Це право має дві площини:

а) в об'єктивному значенні – як сукупність приписів, що визначають порядок набуття, здійснення та припинення права власності;

б) у суб'єктивному значенні – як гарантована законом можливість конкретного носія володіти, користуватися і розпоряджатися річчю на власний розсуд.

Із цих засад випливає, що спільна сумісна власність відтворює всі родові ознаки права власності, а її зміст так само становлять правомочності володіння, користування та розпорядження майном.

Оскільки титул власності може належати як одній особі, так і кільком особам одночасно, ч. 1 ст. 355 Цивільного кодексу України встановлює, що майно, яке перебуває у власності двох або більше осіб, належить їм на праві спільної власності (спільне майно) [4]. При цьому спільна власність не формує окремої форми власності, а є особливим способом реалізації вже існуючих форм – приватної, державної чи комунальної – у випадках множинності суб'єктів. Для сімейно-правових відносин спеціальне наповнення цих загальних положень забезпечує Сімейний кодекс України (зокрема статті 60, 61, 65), який закріплює презумпцію спільності майна, набутого у шлюбі, визначає межі розпорядження таким майном та вимоги до згоди другого з подружжя [5].

Узагальнюючи наведену доктрину та законодавство, доречно звернутися до підходу А.Б. Гриняка, згідно з яким: спільна сумісна власність – це різновид спільної власності, за якого право на один і той самий об'єкт належить одночасно двом або більшій кількості осіб, причому частки кожного з них не визначаються [6, с. 29]. Така дефініція добре корелує з системою джерел: правовий режим спільної власності врегульовано Цивільним кодексом України, тоді як підвид спільної сумісної власності – поєднанням норм Цивільного та Сімейного кодексів України. Визначальною є різниця презумпцій: Цивільний кодекс виходить із загальної презумпції спільної часткової власності (стаття 355), яка поширює свій режим на будь-яких співвласників; натомість Сімейний кодекс для подружжя встановлює спеціальну презумпцію спільної сумісної власності на майно, набуто у шлюбі (стаття 60). Така дихотомія зумовлена саме правовим статусом суб'єктів: у першому випадку йдеться про універсальне цивільно-правове співволодіння, у другому – про сімейно-правовий режим майна подружжя зі специфічними гарантіями та обмеженнями.

Відповідно, спільна сумісна власність постає як спосіб реалізації права власності у відносинах між подружжям щодо спільного майна, який виникає в силу закону або на підставі договору (зокрема шлюбного), і виражається у множинності суб'єктів щодо єдиного об'єкта без попереднього визначення часток чоловіка і дружини. З огляду на подальший аналіз механізмів державної реєстрації, саме ця галузева презумпція та особливий зміст правомочностей подружжя мають бути коректно відтворені в записях реєстру: відсутність визначених часток та наявність двох співвласників за законом логічно вимагають обов'язкового двосуб'єктного внесення відомостей для забезпечення публічної достовірності, належної перевірки повноважень при розпорядженні та захисту прав добросовісних учасників обороту.

Узагальнюючи викладені підходи, слушною видається позиція О.А. Явора про презумпцію спільності й рівності майна подружжя як базовий засновок сімейно-майнового режиму. Її зміст полягає в тому, що:

- по-перше, усе майно, набуто за час шлюбу, вважається спільним, якщо інше прямо не встановлено договором сторін або законом;
- по-друге, дружина і чоловік мають рівні правомочності щодо майна, яким вони володіють на праві спільної сумісної власності;

- по-третє, таке майно належить подружжю без попереднього визначення часток кожного;
- по-четверте, рівність прав подружжя забезпечується незалежно від того, що один із них з поважної причини не мав самостійного заробітку (доходу);
- по-п'яте, здійснюючи розпорядження спільним майном, кожен із подружжя зобов'язаний діяти в інтересах сім'ї.

Зазначені положення узгоджуються з приписами сімейного законодавства України про презумпцію спільності майна, набутого у шлюбі, рівність правомочностей та обов'язковість належної поведінки при управлінні сімейним активом, а також із загальними нормами цивільного права про спільну власність. Саме такий нормативно доктринальний каркас визначає подальші вимоги до публічної фіксації прав у державному реєстрі: для досягнення правової визначеності та захисту інтересів як подружжя, так і добросовісних учасників обороту ці засади мають бути коректно відображені у вигляді обов'язкового внесення відомостей про обох співвласників без поділу на частки [7, с. 311].

У правозастосуванні сам по собі факт державної реєстрації шлюбу є необхідною, але не завжди достатньою підставою для поширення на конкретний актив режиму спільної сумісної власності подружжя. Для кваліфікації майна як спільного має бути встановлено реальне функціонування подружжя як сім'ї: спільне проживання, спільний побут, взаємні права та обов'язки. Такий підхід кореспондує із ч. 2 ст. 3 Сімейного кодексу України, яка визначає сім'ю через фактичну єдність життєвого укладу, а також із частинами 3, 4 статті 368 Цивільного кодексу України, які по-перше, закріплюють загальне правило про спільність майна, набутого подружжям за час шлюбу (якщо інше не встановлено законом або договором), і, по-друге, визнають спільною сумісною власністю майно, набуте внаслідок спільної праці та за спільні кошти членів сім'ї (якщо інше не визначено письмовим договором) [4] [5].

На цьому тлі показовою є позиція Д.І. Фолошні, яка наполягає на «подвійному» юридичному складі для виникнення спільності майна подружжя. На її думку, мають співіснувати два критерії: а) темпоральний (актив набувається в період існування шлюбу) та б) функціональний (актив формується завдяки спільній праці подружжя і веденню ними єдиного господарства). Шлюб у цій конструкції є юридичною передумовою, але вирішальним є реальний сімейний зв'язок; саме він надає майну відповідного правового режиму. Далі, дослідниця пропонує розрізняти момент виникнення «спільного майна» і момент виникнення права спільної сумісної власності на нього: право на актив, що виникло у одного з подружжя під час шлюбу (наприклад, вимога на виплату доходу), включає його до масиву спільного майна, навіть якщо фактичне одержання відбудеться пізніше; натомість титул спільної сумісної власності актуалізується з моменту надходження майна хоча б одному з подружжя. Такий підхід пояснює, чому доходи, нараховані у шлюбі, але виплачені після його припинення, за загальним правилом підлягають режиму спільності [8, с. 150].

Разом із тим Д.І. Фолошня звертає увагу на внутрішні колізії сімейного законодавства, зокрема в частині того, що стаття 60 Сімейного кодексу України встановлює широку презумпцію спільності всього, що придбано за час шлюбу (за винятком особистих речей), тоді як стаття 61 деталізує об'єкти спільності, зокрема доходи, прив'язуючи їх до внесення у сімейний бюджет [8, с. 151]. Це ускладнює доказування в спорах і не завжди узгоджується з ідеєю виникнення спільності з моменту набуття права на дохід у період шлюбу. Додаткові колізії породжує співвідношення норм про особисте майно (дарування, спадкування, речі індивідуального користування) із правилами про істотне зростання вартості такого майна завдяки внеску другого з подружжя.

Сумарно, нормативна площина (ст. 3, 60, 61 СК України; чч. 3, 4 ст. 368 ЦК України) та доктринальні підходи формують цілісну рамку: спільність майна подружжя вибудовується на поєднанні формальної передумови шлюбу та фактичної єдності сімейного господарства; доходи та інші активи, право на які виникло у шлюбі, за загальним правилом входять до спільного майна, якщо інше не встановлено законом або договором. Із цього безпосередньо випливають вимоги до публічної репрезентації сімейно-майнового режиму у державній реєстрації речових прав: *реєстр має віддзеркалювати не лише факт шлюбу, а й наслідкову множинність суб'єктів щодо єдиного об'єкта, фіксуючи обох із подружжя як співвласників без визначення часток (обов'язковий двосуб'єктний запис)*. У «перехідних» або спірних ситуаціях доцільні зрозумілі для третіх осіб застереження про правовий режим активу. Така модель зменшує інформаційну асиметрію, полегшує доказування у справах, підвищує передбачуваність для кредиторів і добросовісних набувачів та, зрештою, узгоджує фактичний сімейний статус із публічною достовірністю реєстру.

На думку А.П. Пашинського, ключовим орієнтиром для кваліфікації сімейно-майнових право-відносин є презумпція спільної сумісної власності подружжя на все майно, набуте під час шлюбу, причому сам по собі факт реєстрації права на ім'я лише одного з подружжя не спростовує цієї презумпції [3, с. 27–28]. Усталена судова практика підтверджує таке розуміння: зокрема, у постанові Верховного Суду від 01 квітня 2020 р. у справі № 462/518/18 визнано спільною сумісною власністю подружжя квартиру, придбану у шлюбі, попри те, що у Державному реєстрі речових прав власником значився виключно чоловік [9]. Отже, реєстровий запис із одним титульним власником не є доказом особистої власності, якщо інше не впливає з закону чи договору і не доведено належними доказами. Водночас А. Пашинський підкреслює, що презумпція спільності в українському праві має чітко окреслені винятки, які формують «периметр» особистої приватної власності кожного з подружжя. До таких винятків належать традиційні категорії (майно, одержане у дар чи в порядку спадкування; речі індивідуального користування; відшкодування моральної шкоди; страхові виплати за індивідуальним страхуванням), а також спеціально названі об'єкти: житло та земельні ділянки, набуті внаслідок приватизації під час шлюбу, а також премії й нагороди за особисті заслуги. Додатково, плоди і доходи, отримані від особистого майна кожного з подружжя під час шлюбу, зберігають режим особистої власності (за загальним правилом), проте за доведеного істотного внеску другого з подружжя в утримання, управління чи догляд за таким майном доходи можуть бути визнані спільною сумісною власністю (ч. 2 ст. 62 СК) [3, с. 28-29].

Окреме місце у системі винятків, на що звертає увагу А. Пашинський, посідають випадки набуття майна за особисті кошти одного з подружжя. Верховний Суд від 24 січня 2020 року у справі № 546/912/16-ц послідовно виходить з того, що самий лише час придбання (період шлюбу) не є вирішальним: необхідно встановити джерело коштів. Якщо особа доведе, що майно придбане за її особисті кошти (дошлюбні заощадження, подаровані під час шлюбу кошти тощо), воно визнається її особистою приватною власністю [10]. Ця логіка працює не лише у спорах, а й на стадії укладення правочину: аби вивести актив із-під дії презумпції спільності, практично доцільно зафіксувати в нотаріально посвідченому договорі купівлі-продажу, що майно набувається за особисті кошти одного з подружжя; наявність такого застереження разом із письмовою згодою другого з подружжя слугує належним доказом «особистого» режиму відповідного майна.

Висновки. Враховуючи вище зазначене, ми дійшли наступних висновків:

спільна сумісна власність подружжя в українській юрисдикції є спеціальним різновидом спільної власності, зміст якої становлять правомочності володіння, користування та розпорядження майном без попереднього визначення часток; її виникнення ґрунтується на поєднанні формальної передумови шлюбу й фактичної єдності сімейного господарства (спільне проживання, побут, бюджет), за загальної презумпції спільності майна, набутого у шлюбі, та із визначеними законом винятками (особисте майно, майно, придбане за особисті кошти, тощо);

чинна реєстраційна практика з одноособовим титульним записом і приміткою про режим породжує ефект «невидимого» співвласника, підвищує інформаційну асиметрію для добросовісних контрагентів і банків та стимулює спори; усталена судова практика підтверджує, що сам факт запису на одного з подружжя не спростовує сімейно-правову презумпцію спільності, відтак для правової визначеності потрібне нормативне закріплення обов'язкового двосуб'єктного запису подружжя як співвласників;

оптимальна модель реєстрації має включати імператив двосуб'єктного запису, технічну взаємодію з реєстром актів цивільного стану, електронну згоду другого з подружжя на розпорядження (з автентифікацією та журналом подій), зрозуміле маркування винятків (особисте майно, придбання за особисті кошти), а також перехідні положення для «доведення» раніше внесених записів, стандартизовані форми та навчання реєстраторів/нотаріусів.

Отже, системне відтворення сімейно-майнової презумпції у публічному реєстрі через обов'язковий двосуб'єктний запис знижує транзакційні та процесуальні ризики, підвищує публічну достовірність реєстру і забезпечує належний баланс між інтересами подружжя та добросовісних учасників цивільного обороту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Олійник О.С. Майнові відносини подружжя: порівняльно-правовий аспект. *Юриспруденція: теорія і практика*. 2009. № 5 (55). С. 2–6.

2. Біленко М.С. Підстави набуття права спільної сумісної власності подружжя. *Юридична Україна*. 2014. № 4. С. 65–71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2014_4_12.
3. Пашинський А.П. Правові режими майна подружжя та парних союзів сімейного типу в сучасному міжнародному сімейному праві: монографія. Київ: БО «Благодійний фонд пам'яті Василя Кисіля», 2024. 176 с. URL: https://a.storyblok.com/f/98638/x/d53b044fd3/pravovi_regimi_majna_v_druk_2naklad.pdf.
4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
5. Сімейний кодекс України: Закон України від 10 січня 2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
6. Гриняк А.Б. Спільна сумісна власність фізичних осіб: окремі питання виникнення та припинення. *Приватне право і підприємництво*. 2008. № 2. С. 29–32.
7. Явор О.А. Основні ознаки фактів – станів за сімейним законодавством України. *IX юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є.В. Васильковського*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 травня 2019 р.) / відп. ред. І.С. Канзафарова; Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова; Всеукраїнська громадська організація «Асоціація цивілістів України». Одеса: Астропринт, 2019. С. 307–312.
8. Фолошня Д.І. Виникнення права спільної сумісної власності подружжя за законодавством України. *Часопис цивілістики*. 2015. Вип. 18. С. 149–152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chas_2015_18_34.
9. Верховний Суд. Постанова від 01 квітня 2020 р. у справі № 462/518/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. № 88574949. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88574949>.
10. Верховний Суд. Постанова від 24 січня 2020 р. у справі № 546/912/16-ц. Єдиний державний реєстр судових рішень. № 87243018. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87243018>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 09.02.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.02.2026
Дата публікації: 05.03.2026

© Тимошенко О.А., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0